

ANAMNÉZA

Původně medicínská diagnostická metoda zaměřená na „rozpomínání si na předchorobí“, kterou v současnosti využívá i psychologie, pedagogika a speciální pedagogika a kde diagnostik získává od klienta, jeho rodičů a dalších odborníků (učitele, lékaře, sociálního pracovníka) formou rozhovoru či dotazníku údaje relevantní problémům klienta a pomáhajícím tyto vysvětlit. Údaje takto získané jsou vždy důvěrné a profesionální etika zavazuje daného odborníka k naprosté mlčenlivosti.

Anamnéza se zaměřuje jak na osobnost vlastního klienta, tak na jeho nukleární rodinu (rodiče a sourozenci), širší rodinu (prarodiče a další příbuzné), popř. sociokulturní prostředí, v němž vyrůstá.

Podmínky sběru anamnestických údajů (edukační konstrukty)

„Edukační konstrukty jsou všechny teorie, modely, plány, scénáře, předpisy a jiné teoretické výtvořy, které nějakým způsobem určují či ovlivňují reálné edukační procesy“ (Průcha, 1977, s. 61)

- pojmenování problému, který chceme řešit (motorika, řeč, chování, učení.....)
- sestavení anamnestického archu (záznamu, protokolu)
- volba místa setkání k anamnestickému rozhovoru (anamnéza se uskutečňuje formou položeného rozhovoru se zákonnými zástupci dítěte/respondenty)
- Doporučení pro vedení AR:
 - o připravit otázky předem
 - o dbát na formulaci otázek (jasné, srozumitelné, jednoznačné)
 - o rozhovor taktně usměřňovat, nevnučovat své názory, netázat se na známá fakta, netrvat na odpovědi „za každou cenu“, dbát na přiměřené neverbální projevy (modulační faktory, gestikulace, postura, proxemika.....)
 - o vyžádat souhlas se záznamem (písemně, audio, video)
 - o pozorně naslouchat (respondent se často svěří se skutečnostmi, na které se neptáme, ale jsou důležitým diagnostickým prvkem)
 - o respektovat předem dohodnutou časovou dotaci (cca 1 hodina)
 - o probrat dílčí závěry rozhovoru, příp. domluvit lhůtu na vyhotovení závěrů

Anamnestické schéma

Záznamový arch/protokol : formát dle vlastní úvahy

Doporučení:

- o vymezit prostor pro zachycení průvodních projevů respondenta (nápadné verbální a neverbální projevy – červenání, nedodržení očního kontaktu, nervozita, tempo řeči)
- o zaznamenat pochybnosti o pravdivosti výpovědi respondenta

Příklad:

Údaje o dítěti: jméno a příjmení, adresa, datum narození, kdo o dítě pečuje, třída, rok školní docházky

Datum rozhovoru:

Respondenti: rodiče, zákonní zástupci, vychovatelka (např. u dětí umístěných v DD.....)

Administrátor: jméno, kdo rozhovor řídil

Důvod šetření: např. problémy v chování, poruchy pozornosti, neukázněnost, potíže ve vyjadřování.....

Anamnéza rodinná

se zaměřuje na vyšetření rodinných poměrů včetně zjištění údajů o rodičích, sourozencích i předcích, popř. závažnější data v postranních liniích rodiny se zřetelem na patologické úchylky.

Zjišťujeme:

Základní údaje o rodině: s kým dítě žije, zda se jedná o biologické rodiče, zda je rodina úplná – neúplná, příp. počet rozvodů, věk dítěte při rozvodu, příp. úmrtí rodiče.....

Další údaje o rodině: zdravotní stav rodičů, styl rodinné výchovy, metody výchovy, další specifické údaje o rodině, např. střídavá péče o dítě.....

Vzdělání rodičů, jejich věk, zaměstnání, příp. změny zaměstnání:

Sourozenci: počet, věk, vztahy, postavení dítěte mezi sourozenci.....

Další osoby v rodině: prarodiče, partneři.....a okolnosti jejich působení v rodině

Příklad:

Otec, matka/zákonní zástupci dítěte:

Příjmení, jméno, rok narození, národnost:

Vzdělání, nynější zaměstnání:

Osobní vlastnosti, postoj k dítěti, postoj ke škole:

Vztahy v rodině, sourozenci, prarodiče, typ výchovy, bytové podmínky:

Rozvod, výchova svěřena komu, návštěvy:

Citová vazba k dítěti, jiná významná data:

Dítě je v péči odborného lékaře, psychologa:

Vlastnosti, zájmy, záliby:

Nápadné projevy chování (neurotické příznaky, zlozvyky):

Příklady pochval, trestů, odměn, které jsou uplatňovány ve výchově:

Zdraví rodičů, prarodičů, sourozenců:

Anamnéza osobní/vývojová

navazuje na rodinnou a shromažďuje data o vyšetřované osobě z období prenatalního, peri- a postnatalního, z raného dětství, z období předškolního a školního věku atd. až po současný stav. Zaměřuje se na údaje týkající se celkového biologického, neuropsychického a sociálního vývoje včetně prodělaných chorob, operací, úrazů alergií, užívání léků apod.

Ve škole často pracujeme s **vývojovou anamnézou žáka**. Její použití se většinou soustřeďuje na skupinu žáků s výchovnými a vzdělávacími problémy a často poskytuje základní klíč k pochopení potíží žáka. Týká se většinou dětí se specifickými vývojovými poruchami učení a chování, dětí zanedbávaných rodinou a mentálně retardovaných, kde obraz problémů bývá vzor různé etiologii velmi podobný atd.

Příklad:

Těhotenství: kolikáté, postoj rodičů – chtěné, nechtěné, plánované. Sociální poměry v těhotenství, zaměstnání matky, problémy v těhotenství, onemocnění.

Porod: předčasný, včasný, přenášené těhotenství. Průběh porodu – spontánní, problematický.

Stav dítěte po porodu: křičelo – nekřičelo, bylo kříšeno, v inkubátoru, novorozenecká žloutenka, kojeno – nekojeno.

Psychomotorický vývoj: v kojeneckém věku – klidné, hodné, neklidné, ukřičené. Sedí, nepadá – měsíc. První samostatné krůčky bez držení – měsíc.

Vývoj řeči: první slova, krátké věty, výslovnost, vady, poruchy, ne/dochází na logopedii.

Vývoj hygienických návyků: příjem potravy, pomočování.

Prodělaná onemocnění: časté záněty horních cest dýchacích, záněty průdušek, plic, jiná onemocnění, operativní zákroky, hospitalizace.

Batolecí a předškolní věk: stav motoriky, řeči, sebeobsluha, onemocnění.

Školní věk: příprava na školu, adaptace, průběh školního vývoje. Známký v jednotlivých ročnících, oblíbené x neoblíbené předměty.

Volnočasové aktivity.

Speciální oblast zájmů.

Problémy výukové, výchovné, jejich řešení.

Pomoc rodičů:

Postoj dítěte/žáka k problému:

Vztahy s vrstevníky:

Anamnéza sociální

Vývoj sociálních vztahů sledujeme současně s **vyšetřením prostředí**, které je doplňkem RA a OA. Zde je třeba přihlížet ke specifčnosti dosavadního životního prostředí, k výchovným vlivům uplatňovaným v rodině, k fungování rodiny, k vlivu rodičů a sourozenců apod.

Důležitou složkou anamnestických údajů představuje **vyšetření školního** a u dospělých **pracovního prostředí**. Jedná se o zjišťování vlivu učitelů, spolužáků, zapojení do třídního kolektivu, navození společenských vztahů. Speciálně u neuropatických dětí může prostředí školy mít velký význam ve smyslu pozitivním, ale i negativním. Mnohé neurotické projevy se např. objevují ve škole, jindy naopak ve škole ustávají a přetrvávají v domácím prostředí.

Vlivy rodinného a školního prostředí se někdy potencují, jindy střetávají, a proto je nelze hodnotit izolovaně. Je třeba si také všimnout toho, jak se školní či pracovní kolektiv chová k dotyčné vyšetřované osobě.

Důležitý je jazyk, kterým se doma hovoří.

Příklad:

Jakým jazykem doma hovoříte?

Čtete dítěti? Které knihy? Prohlížíte se obrázkové knihy? Které? Zpíváte doma? Jaké písně? Hrajete na hudební nástroj?

Hrajete si s dítětem? Jak a kdy?

Vedete dítě k práci? Jak? Pracuje dítě s vámi? Co dělá? Máte s dítětem dost trpělivosti? Chodíte na společné vycházky/výlety? Kde jste byli naposledy?

Máte své koníčky? Hovoříte o nich s dětmi?

Dovedete s dítětem promlouvat způsobem přiměřeným jeho věku? O čem? Vedete si rodinnou kroniku? Zapisujete si vývojové zvláštnosti dítěte? Hezké chvílky? Veselé příhody? Vyprávíte o svém dětství? Navštěvujete prarodiče a příbuzné?

Anamnéza výchovná

Snažte se odhalit vyvolávající nebo přitěžující činitele v oblasti mezilidských vztahů, ptejte se na konkrétní obraz obtíží, průvodní projevy, postoje rodičů k nim a rovněž na postoj dítěte, volbu nápravných opatření. Sledujte vztah k sourozencům a mezi sourozenci. Snažte se zachytit citovou angažovanost všech členů rodiny k dítěti

Příklad:

Sledujete vývoj hygienických návyků? Jak?

Vysvětlujete dítěti neslušné/vulgární výrazy?

Popište co nejpřesněji chování vašeho dítěte, které vás zneklidňuje.

Jak situaci řešíte? Probíráte situaci s partnerem? Shodnete se nebo váš partner zastává jiný názor? Ptáte se prarodičů? Diskutujete problémy s přáteli? Kde čerpáte informace o konkrétním problému? Čtete odbornou literaturu určenou rodičům? Navštívili jste odborníka?

Katamnéza

zkoumá situaci, ve které se jedinec nalézá po určitém časovém odstupu od ukončené nápravy a hledá příčiny recidivy – opakovaného objevení nežádoucích projevů.